

Arkeologisk förundersökning 2013

Gamla Staden 8:1 – Stortorget

FJÄRRKYLA

Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2013:9

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning

Gamla Staden 8:1 – Stortorget

FJÄRRKYLA

Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2013

Gamla Staden 8:2 – Stortorget

Fjärrkyla

Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2013:9

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Sättning: Per Sarnäs

Omslagsbild: Per Sarnäs

Tryck: Elanders Sverige AB

© Skånearkeologi 2013

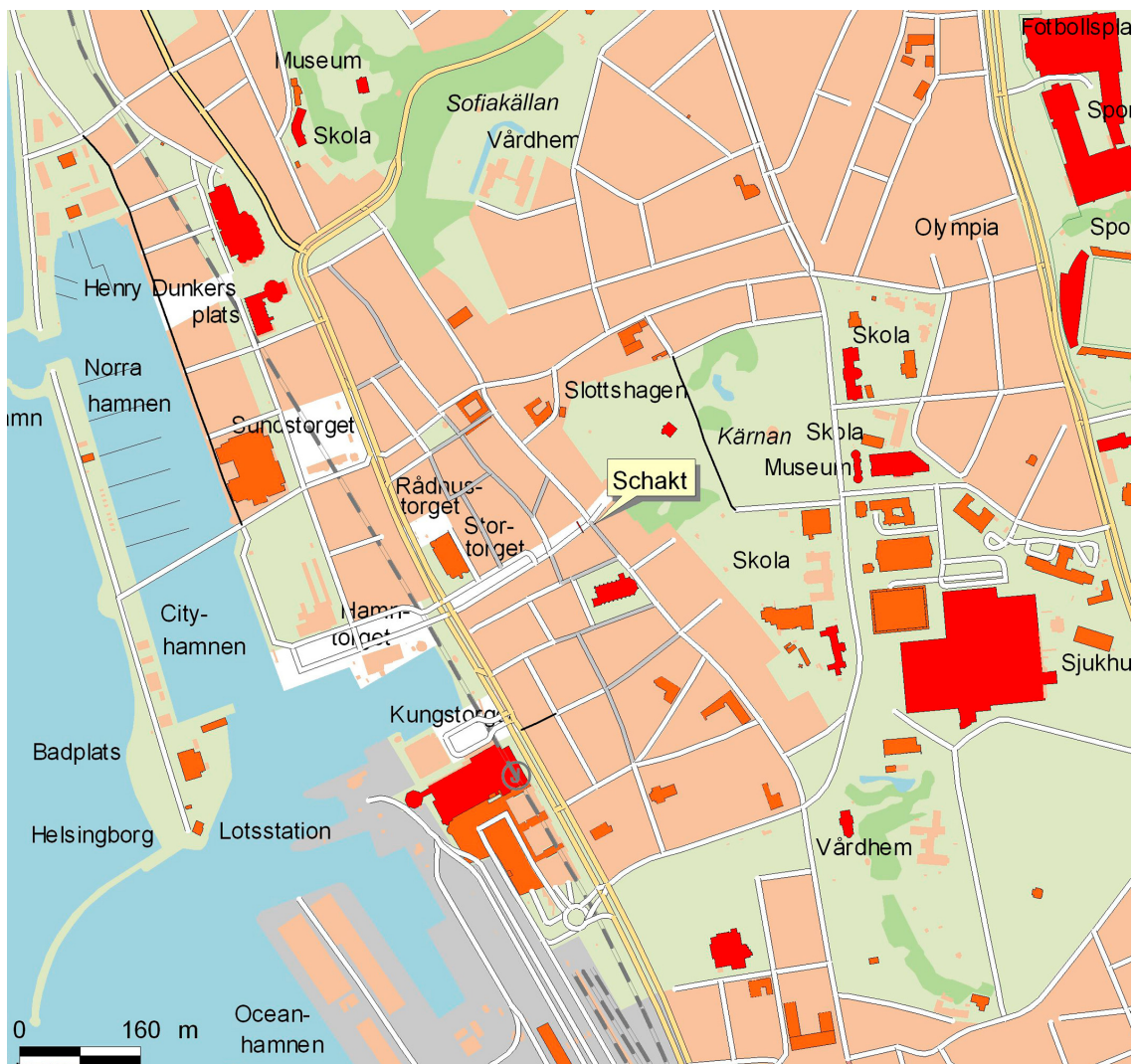
Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	6
Referenser	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Helsingborgs kommun markerad med blå färg.

Figur 2. Karta över del av Helsingborg med schaktets läge markerat. © Lantmäteriet.

Inledning

Med anledning av att Öresundskraft AB avsåg koppla in fjärrkyla till Hotell Mollberg vid Stortorget i Helsingborg inom fornlämning nr 42 beslutade länsstyrelsen i Skåne län om en arkeologisk förundersökning (431-20204-2013). Förundersökningen genomfördes av Skånearkeologi i form av en schaktningsövervakning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Helsingborg omnämns som stad redan i samband med Knut den Heliges gåvobrev 1085. Helsingborg karaktäriseras av den höga landborgen på vilken Kärnan är uppförd och den relativt smala och låga stranden vid Öresund. På 1100-talet uppfördes en försvarsanläggning på landborgen. Den bestod av en ringmur, vallgrav och ett försvarstorn som under 1300-talet ersattes av en borganläggning i vilken Kärnan ingick. På den smala strandremsan fanns en bebyggelse som bl.a. var ett resultat av sillfisket i Öresund. Under 1100–1200-talet etableras en mer permanent bebyggelse. Under medeltiden låg vattenlinjen i nivå med Lilla Strandgatan vilket innebar begränsade möjligheter för staden att expandera. Arkeologiska undersökningar har visat att man redan under 1400-talet har börjat fylla ut hamnområdet för att få mer mark till bebyggelse.

Helsingborg och Helsingör ligger på mycket strategiska platser där Öresund är som smalast. Den som hade kontrollen över dessa två städer kunde kontrollera in- och utpasseringen i Öresund och inbringa den lukrativa Öresundstullen.

Stadsplanen i Helsingborg har inte ändrats i någon större utsträckning sedan medeltiden förutom att man på 1690-talet anlade Stortorget på äldre tomtmark. Av medeltida byggnader återstår bara Mariakyrkan och Kärnan (Wihlborg 1984).

Figur 3. Översiktsbild över schaktets läge på Stortorget med Kärnan i bakgrunden

Undersökningsresultat

Schaktningen genomfördes med sandsug vilket medförde att schaktkanterna blev mycket ojämna. Enligt överenskommelse med Öresundskraft kunde de börja med att lyfta gatsten och den översta halvmetern som bedömdes enbart bestå av bärlager. ”Schaktningen” fortsatte sedan på djupet ned till 0,8 meter närmast Hotell Mollberg varvid endast omrörda massor påträffades. När schaktningen fortsatte västerut upphörde de omrörda massorna och ett kulturlager påträffades på ca 0,8 meters djup samt hörnet på en husgrund bestående av en enkel mur av tegelsten med bitvis två skift bevarade. Innanför grundmuren framkom ett lergolv som var bränt vilket tyder på att huset har brunnit. Under det brända lergolvet kom ett knadderstenslager. Inga fynd påträffades.

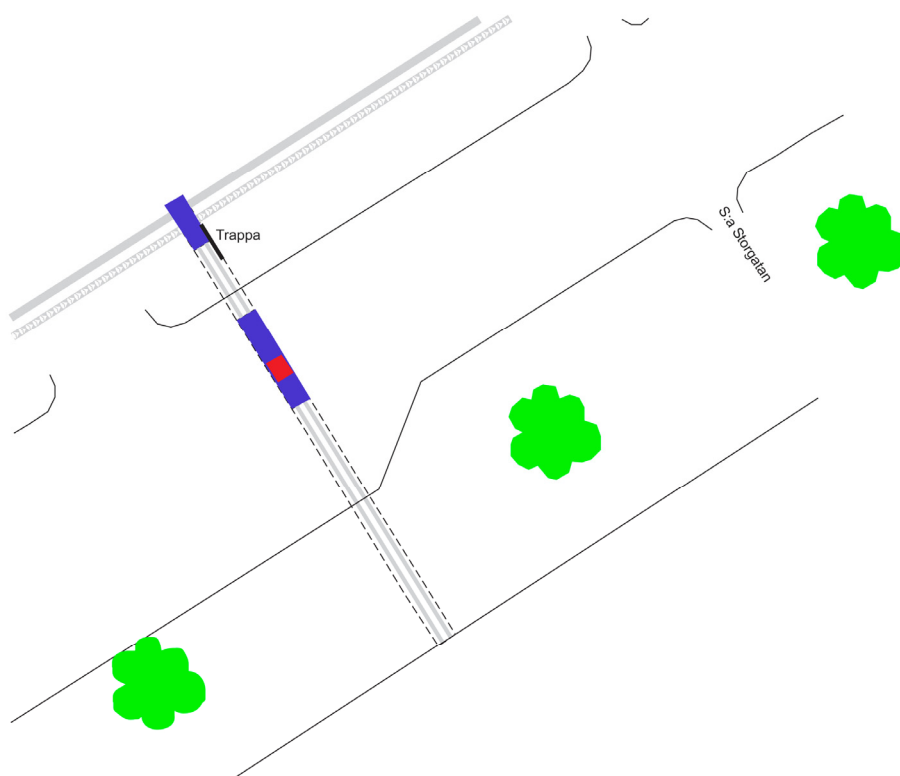
Kulturlagret fortsatte fram till fjärrkylans huvudledning på ett djup av ca 0,6 meter under markplan, med avbrott för enstaka ledningar. Även väster om huvudledningen framkom kulturlager. Det framkom små rester av knadderstenslager på två ställen längs schaktet, dels omedelbart öster om huvudledningen, dels drygt en meter väster om husgrunden. Knadderstenslagren som inte låg i husgrunden kan vara samma lager medan det inne i husgrunden låg djupare. Det påträffades enstaka fynd av djurben och taktegel i kulturlagret.

Intill huvudledningen framkom storgatsten på ett djup av ca 0,3–0,4 meter under markplan, som ingått i någon form av trappa vilken troligen härrör från perioden innan Stortorget's nuvarande utformning. Storgatstenen framkom 0,3 meter öster om huvudledningen och sträckte sig ca 2,0 meter österut.

Husgrunden ligger kvar då Öresundskraft kunde lägga ledningen något högre än planerat.

Figur 4. Plan över schaktet. Blå färg markerar kulturlagrens utbredning. Husgrunden är markerat med röd färg. Trappan av storgatsten är markerat med en kraftig svart linje.

Skala 1:250

Figur 5. Husgrunden med det brända lergolvet. Fotot är tagit från norr.

Figur 6. Husgrunden med knadderstenslagret framrensat. Fotot är tagit från norr.

Figur 7. Stentrappan av storgatsten i västra delen av schaktet. Foto från SO.

Referenser

Litteratur

Wihlborg, A. 1984. Medeltidsstaden Helsingborg och dess förhistoria. RAÄ UV Syds skriftserie nr 5.

Kartmaterial

Tätortskartan

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-21587-2013
Skånearkeologis diarienummer 201312

Län Skåne
Kommun Helsingborg
Stad Helsingborg
Fastighet Gamla Staden 8:1
Kvarter Stortorget
RAÄ-nummer 42:2

Ekonomiska kartans blad 62D1f 50
Koordinatsystem Sweref99TM
X koordinat 6213711
Y koordinat 356464
M ö.h. 6

Fältarbetstid 2013-10-22
Antal arbetsdagar 1
Antal arkeologtimmar 7

Undersökt yta 17m²

Projektledare Per Sarnäs
Uppdragsgivare Öresundskraft AB

Kostnader, arkeologi

Fältarbete: 4 550:-
Rapport: 5 200:-
Tryck: 1 000:-
Resor: 640:-
Summa: 11 390:-